

GAZETA KORRESPONDENTA

WARSZAWSKIEGO I ZAGRANICZNEGO

Z WARSZAWY DNIA 8. LUTEGO ROKU 1799. w PIĄTEK.

z Londynu dnia 22. Stycznia.

Insurrekcyja na nowo się w Irlandyi zaczyna, i im się bardziej zbliża moment, w którym propozycya połączenia ma bydz w Parlamencie czyniona, z tym większą żywością przeciwko niej wszyscy powstają, iak dowodzi następujący list z Dublinu pod d. 17. t. m. „Odbieramy nawiązliwsze wiadomości z Hrabstwa Clare. Ostatnie soboty mieszkańcy brzegów zachodnich tego hrabstwa powstali w massie, a przy odejściu poczty pospieszali na opanowanie Ennis miała tego hrabstwa gdzie się słaba znalazła załoga. Nie ma w tym hrabstwie żadnego Oranisty (z partyi Orange) wszyscy Insurgenci są katolicy, a z pomiędzy 5000. będących pod bronią, ledwo dzielęciu rozumie język Angielski. Całe hrabstwo Clare jest ogłoszone za zbuntowane. Mieszkańcy Gallowai okazują wiele nieukontentowania, od dwóch miesięcy są oni w piki uzbrojeni. Względem miała Dublinu jesteśmy w wielkiej boiaźni, ażeby tam nie powstały rozruchy. Przyślano rozkazy poprowadzenia wojska przeciwko buntownikom hrabstwa Clare, wyprawiono także przeciwko nim załogę z Limerick. Miało Dublin oświadczać się całkiem przeciwko połączeniu. Ta propozycya sprzyjała Royalistom z insurgentami, a P. Grattan nie jest już więcej znieważonym. Papiści odprawili cztery zgromadzenia, których uchwały nie są wiadome. Wielu przywódców rządu oświadczyło się przeciwko połączeniu, iedno tylko zgromadzenie w mieście Cork zda się zatym projektem obflawać, żadne iednak wielkie i znaczące zgromadzenie nie ogłosiło się za Unię. — Odkryto nowy spiszek przez więźniów stanu knowany. Znalezione palasze, piki, puławy, nabite pistolety w izbach P. Roger Oconnor, Cummins etc. pisma ręką Oconnora, Jovers, i innych, które zawierają w sobie nowe Instrukcye dla ziednoczonych Irlandczyków z przestroga, aby podeyrzanych charakterów iak nim jest Reynolds do siebie nie przyjmowali. Kanclerz Ikarbowy Irlandzki P. John Parnel złożył swoją dymissyą, i wielu innych osob opuściło swoje urzędy, nie chcąc się przyłożyć do połączenia. Po między znaczniejszymi są: P. Foster mowca niższej izby, Langshir, Annesly, Coote, Wolfe, Mason, oraz Lordowie Ikarbowi, i wszyscy dochodów publicznych komissarze. Kiedy przekładano Kanclerzowi, iż ponieważ nie chce popierać Unii, przeto urząd swój złożyć będzie musiał, odpowiedział: Bynajmniej się o los mój nie troszczę. Nie chcę przyspieszyć ostateczny upadek konfliktu Brytańskiej do którego Unia wie dzie, i nie stanę się nigdy zdrajcą Irlandyi. — Insurgenci w Clare podług wczorajszych listów mieli się do 12,000 pomnożyć i zamek w Clare zająć. — Dnia wczorajszego król wiejeżdżając z palacu królowy, gdy strażę wzięły się do broni dla czynienia mu honorów, koń jego przestraszony cofnął się i upadł, konie xiążat Edwarda i Ernsta będących przy królu toż samo uczyniły; natychmiast dano żołnierzom rozkaz, ażeby prezentowali broń gdy ieszcze Jego Kr. Mość zdaleka znajdować się będzie. — Obywatele Dublińscy uczynili subskrypcyą na wyśławienie monumentu, na którym mają być wyryte imiona tych, którzy się Unii iak najmocniej opierać będą. — Ministrowie najbardziej lekają się odmiennego zdania Pana Foster oratora izby niższej Irlandzkiej, człowieka wielki wpływ i talenta mającego — a który dotąd był stronnikiem rządu.

Mówią iż insurrekcyja w hrabstwie Clare zaczęła się od iednego regimentu milicyi Irlandzkiej. Ponieważ było już znaczne na ten regiment podeyrzenie względem sposobu jego myślenia, przeto chciano go skrycie do Anglii wysłać, i w tym celu kazano całemu regimentowi bez broni na placu stanąć. Lecz officerowie prześtrzegli o tym żołnierzom. Z tego powodu przyszło do utarczki między tymże i Angielskim regimentem. — Jeżeli parlament odrzuci Unię, na owczas partya zwyciężająca, nayznaczniejszych iey popieraczów do sądu pociągnąć zamysła. — Dzisiejsze listy z Dublinu pod dniem 19. donoszą. Przeciwnicy Unii znacznie się co dzień pomnażają. Jutro orator izby niższej P. Foster będzie mieć z raną u siebie otwarte pokój, i należy się spodziewać większego tam zgromadzenia niż u lorda Cornwallis. — Lord Camelford został wypuszczonym na wolność. Słychać, iż ministrowie na usprawiedliwienie jego chcą drukować indagacye jego. — Mamy wiadomość z pewnych źródeł (mowi gazeta ministeryalna) iż dwór Hiszpański nie zezwolił na żądanie Dyrektoryatu, który chciał posłać do Portugalii 8. tysięcy Infanterii i 6. tysięcy jazdy. Spodziewamy się, iż to odmówienie sprawi zupełną w postępkach rządu Hiszpańskiego odmianę. — Ostatnie soboty odebraliśmy razem dzielęcie pocztów z Hamburga, co uspokoiło wiele domów handlowych. — Wiadomość o zwycięstwie admirała Nelson pod Abukir, sprawiła wielką radość w Ameryce.

Dnia 23. Stycznia.

Parlament zgromadził się na nowo dnia wczorajszego. O czwartej godzinie przyniesiono następujące poselstwo Królewkie względem połączenia Irlandyi z W. Brytanią: — „Jerzy Król. J. K. Mość jest przekonany, iż ciągłe naszych nieprzyjaciół usiłowania ażeby oddzielić Irlandyę od Anglii, powinny wzbudzić uwagę Parlamentu. Z tego powodu J. K. Mość zaleca obydwóm izbom przedsięwzięcie naydzielniejszych środków na zniszczenie podobnego zamiaru. Przeświadczony jest, iż przez wzgląd na to co się do tego czasu działo, i przez wysoką dla powszechnego dobra życzliwość, Parłamentu obydwóch Królestw szukać będą iak najlepszych sposobów na utworzenie rzeczywitego i ostatecznego obydwóch krajów połączenia potrzebnego ich bezpieczeństwa, a utwierdziwszy one na zawsze, pomnożyć tym sposobem siły, potęgę i żyzność Wielkiej Brytanii. — Po przeczytaniu Królewskiego poselstwa, P. Sheridan powstał i zabrał głos przeciwko połączeniu Irlandyi z W. Brytanią. Oświadczył iż to przedsięwzięcie było w tym momencie przeciwne polityce; że nie mógł pochwalić adresu do Króla, i żądał ażeby w nim przynajmniej uczyniono odmiany. P. Pitt odpowiedział, iż nigdy złączenie Irlandyi z Anglią nie było bardziej iak teraz potrzebnym. Dnia iutrzejszego uchwalony będzie adres podziękowania Królowi, i podane fundamentalne połączenia prawda. Wyższa izba ma także wotować dnia iutrzejszego na podziękowanie Królowi. — Dziś dowiadujemy się, iż buntownicy hrabstwa Clare w Irlandyi, przeciwko którym wysłane było wojsko, zostali pobici i rozproszeni. Iż wzięto w niewolę wielu dowódców, między którymi znalazł się Burke i O'garmon. Pierwszego powieszono w Ennis, drugiego osadzono w więzieniu w Limerick.

W Dublinie trwa zawsze zamieszanie. Utworzono tam klub pod nazwiskiem przywódców niepodległości, a milicya mieylka zamiast chorągwi swoich regimentów, wzięła sztandar z napisem: Za naszego Króla i Konstytucyą Irlandzką. Inne korpusa wezwane były, ażeby za tym poszły przykładem. — Miało Cork posłać Królowi adres podziękowania z powodu połączenia. — Dnia 12. Grudnia Prezydent John Adams zagaił Kongres Amerykański przez mowę, w której okazał potrzebę czynienia dalszych woiennych przygotowań przeciwko Francyi, i że wreszcie Narod zawsze jest gotowy do pojednania się z tą Rzpltą, gdyby iey Rząd należyte w tej mierze przedsięwziął kroki. Dotąd w postępkach Francyi nie się nie okazało (wyraził prezydent) coby nasze przygotowania do obrony odmienić, lub wcale wstrzymać mogło, przeczność owszem nasza wymaga, abyśmy one umocnili i tym większą rozległość im nadali. Nie mamy żadnego powodu do ulkowania się, iż te środki tak daleko się posunęły, i im bystrzejszym rzutem oka spoglądamy w położenie pełne niewyrachowanych wypadków Europy, tym silniejsze znajdziemy powody do zupełnego rozwinięcia sił i środków naszych. Lecz gdy postępowaniem naszym dowodziemy, iż się bynajmniej nie lekamy wojny w celu potrzebnej praw i honoru naszego obrony, nie damy najmniejszego powodu do wniośku, iakobyśmy żadney do pokoju skłonności nie mieli. Dzielne przygotowania woienne, mogą iedynie pokoy utwierdzić. Pokoy był statecznie od nas pożądanym, a zgoda między nami i Rzpltą Francuską (jeżeli ta szczerze iey żądać będzie) łatwo przywróconą być może. Lecz wysłać innego posła do Francyi bez poprzedniego zapewnienia o iego przyjęciu, byłoby to upokorzeniem, którego Stany Ziednoczone znać nie chcą, i należy teraz Francyi zoflawić wolność czynienia potrzebnych kroków w celu pojednania się, jeżeli ta szczerze go pragnie. Stany Ziednoczone pozostaną stale wiernymi zasadom, które dotąd czynnościom ich przewodniczyły. Zawsze szanować będą święte prawa polłow, i żadna zawada nie wzniesie się do przywrócenia związków przyjacielskich między oboma narodami, ikoro tylko z strony Francyi rzetelna skłonność okaże się do porzucenia kroków nieprzyjacielskich, i nadgródnienia nam za szkody handlowe naszemu dotąd poczynione. Czyniąc wam to oświadczenie, zalecamy Francyi i światu całemu, iż władza wykonawcza Stanów Ameryki zachowa tę przeczność polityczną dążącą do utrzymania pokoju, która zgodnie z ludem Stanów Ziednoczonych, wślytkim przedsięwzięciom teyże władzy przewodniczyła. Wszakże uważając postępowanie polityki Francuskiej ku obcym narodom, sądzę być obowiązkiem oświadczyć uroczyście, iż czy pokoy będzie negocjowany z Francją lub nie, zawżle iednak w każdym przypadku uzbrojenia są istotnie potrzebne. Te tylko mogą nam przynieść zgodę przyzwolitą. Powinniśmy nadewszystko bez zwłoki, przyłożyć siłania do pomnożenia potęgi naszej morskiej, zdolney ofsonić handel i brzegi nasze etc. etc.

Poselstwo królewskie względem unii Anglii z Irlandyą przyniesione zostało do izby niższej przez sekretarza stanu Pana Dundas, a do izby wyższej przez lorda Grenville. — Jest rzeczą niewątpliwą, iż Lord St Vincent powraca z stanowiska swego z Cadix, a Lord

Keith obeył komendę nad flotą [tamtejszą].— Dwa maytkowie, którzy wrzucone w morze depesze Generała *Buonaparte* pod *Alexandryą* wyratowali, zylkali od magistratu *Londyńskiego* pensją 20. funtów.

z Paryża dnia 20. Stycznia.

Wypis z Listu Ob. *Bouquerot* przy generalnym sztabie zostającego. do Obywatela *Voligny* Członka Rady starszych.— Włowny kwater w *Reggio* dnia 8. Stycznia.— Korzystał z odjazdu nadzwyczajnego kuryera dla przelania ci wiadomości, które ci sprawią zapewne ukontentowanie. Wojska Francuskie weszły do *Neapolu* dnia 5. Stycznia. Król znajduje się w *Sycylii*. Sześć okrętów są w naszej mocy. Wiadomość tę przywiózł jeden adiutant, który tu przybył od armii *Rzymskiej* etc.— Ten list i jeszcze drugi Generała *Suchet* szefa wyższego sztabu, do Generała *Scherlock* członka Rady 500. pod tą datą, i też same zdarzenia zawierający, każę uważać wkroczenie wojsk naszych do *Neapolu* jako niezawodne. Atoli Dyrektoryat nie ogłosił jeszcze o tym urzędowego doniesienia.— Zapowiedziane było od kilku dni poselstwo przeciwko zdzierstwom, iakich się często dopuszczali korsarze względem neutralnych statków. Dziennik urzędowy zapewnia, iż to poselstwo jest już oddane Radzie 500. i zawiera w sobie artykuł o przejrzeniu praw dotyczących się zdobyczom morskich.— Oświadcza, iż te prawa są ciemne, niedostateczne, w swoim przysposobieniu niesprawiedliwe, i przeciwne interesom negocjantów Francuskich, a dogodne tylko pewnej liczbie amatorów korserskich, którzy zabierają to wszystko. co tylko na morzu znajdują.— Bywszy hrabia de *Galli*, jest Prezydentem tymczasowego Rządu w *Piemontie*. Rząd ten podzielony jest na pięć wydziałów.— Sławny bankier *Haller* wyjechał w tych dniach z Paryża do *Medyolanu*, jako minister Rzeczypospolitej *Helweckiej*. Mówią, iż Dyrektoryat odmienił kształt administracji karbowej we *Włoszech*; iż Obywatel *Faypoult* mianowany jest komisarzem cywilnym przy armii *Rzymskiej*, a Obywatel *Amelot* ma tenże sam urząd przy armii, która się znajduje na granicach Rzeczypospolitej *Cisalpińskiej*.— Przed kilku dniami z stanowiątki *Ankony* postrzeżono wiele statków *Neapolitańskich* i *Tureckich*, idących pod żaglami statków *Austryackich*; wysłano natychmiast na morze dla zapytania się oficera *Austryackiego* o pobudki takowej protekcyi, officer odpowiedział, iż nikomu nie jest winien sprawić się z swego pollepku.

Administracja centralna departamentu *Sekwany* do niosła Rządowi, z iaką ochotą i gorliwością zapisana młodzież pospiesza pod chorągwie wolności: Atoli (wyraża w swoim piśmie) mała liczba gnusnych chroni się przed chwałą i powszechnym zapalem. Zapominają iż mają być podporą starości Ojca, i pociechą Matki, która ich swemi karmila pierśmi!

Minister interesów wewnętrznych *François* z *Neufchateau*, który w roku 13. swego wieku był już poetą, i przez pierwsze swoje dzieła tak dobre o swoich talentach czynił nadzieie, iż mu zawczasu znakomitą obiecywano sławę, niezapomniał ile to autora kosztuje pracy i mozół dla wydania na świat iakiegokolwiek dzieła, wziął teraz na siebie obronę autorów dramatycznych przeciwko Dyrektorom teatrow, i zalecił urzędowi dostrzegać, ażeby ich Dyrektorowie nie rozporządzali podług własnego upodobania dziełami autorów, przypominając kary iakie prawa w tej mierze przepisały przeciwko przestępcom. To dzieło sprawiedliwości z strony ministra będzie miało dwoiaki skutek, polepszenie stanu bogatszych w talenta, a uboższych majątkiem obywatelów, i zaostrożenie chęci ubiegania się do nauk.

Jeszcze wczoraj chodziła tu pogłółka, iż nowe zwycięstwo nad *Neapolitańczykami* odniesione zostało pod

Kapuą, 150 armat i 10,000 jeńców miało być skutkiem tego zwycięstwa; *G. Mack* zamknął się jeszcze z małym oddziałem wojska w *Kapui*, *Neapol* miał się poddać zwycięzcom etc.—

Tutejsze dzienniki twierdzą, iż nasi Generał umyślnie przecieli komunikacyą od *Neapolu* i *Rzymu*, aby wiadomości o tamtejszych wypadkach późno mogły przyjść do *Wiednia*.— Kontradmiral *Renaudin* objął komendę nad flotą naszą morską w *Brest*, na miejscu Ob. *Le-large*. Zatknął już banderę na okręcie liniowym *Ocean*. W porcie najostrzejsza karność jest teraz zachowana. Połowa sztabu wyższego powinna się zawsze znajdować na okrętach. Baczne oko nieustannie jest dawane na oddalenie wszelkiego nieszczęścia, któreby *Anglicy* w tym ważnym porcie sprawić mogli.— Siedmdziesiąt milionów które król *Sardyński* zabrać chciał z dobr duchownych w *Piemontie*, zostały od komendanta naszego w *Tury-nie* sekwestrowane.— Pod *Cherbourg* jedna fregata *Angielska* rozbita się.— W *Tury-nie* utworzona jest gwardya narodowa od 10,000 ludzi, a tamtejsza akademja która się zawsze okazywała sprzyjającą zasadom Republikańskim, jest znowu otworzoną.— W *Havre* słyszano mocną kanonadę na morzu pod dniem 16.— Kapr *Szczęśliwy* *Spekulator* przyprowadził do *Cherbourg* 4. zdobycze, pomiędzy którymi znajdował się jeden okręt *Amerykański* od 8. armat, którego szacunek do pułtora miliona franków wynosi.— *Castillon* jeden z najstarszych naszych uczonych umarł w *Tuluzie*, gdzie zostawał jako bibliotekarz szkoły centralnej.— Kommissya inspekcyi są Rady 500. i starszych postanowiła wyławić w ogrodzie *Thulleries* monument z marmuru dla *J.J. Rousseau*. Snycerz *Maffon* to dzieło ma sobie polecone. Obok osoby sławnego tego filozofa stać będzie uczeń jego *Emil* i matka z dziećmi, na podnożku zaś rzucone będą różne wizerunki ściągające się do pism tego dobroczyńcy ludzkości.

Dyrektoryat Wykonawczy mianował Ministra morskiego *Brieux* Vice-admiralem.— Od dwóch dni mniemaniem jest tu powszechnym, iż *Szwecya* statecznie w swoim systemacie neutralności trwać będzie.— Księgarz *Jan* wynalazł w podróżach przez kraje *Lewantkie* *Pawła Lucas* osobliwość zadziwiającą. W roku 1699. Kady w *Balbek* zapytany od lekarza, dla czego dla swoich potomków nie chce trwałego i pięknego wystawić domu, dał odpowiedź. Iż prorocstwo jedno przekonało go że *frankowie* zdobędą kiedyś kraje *Muzułmanów*. Na ow czas (dodał) zajęliby dom mój wymurowany, iedliby w nim świnie mięso, i kłaliby czystość jego, niech raczej sami sobie domy budują, nasze nie będą stać tak długo.— Mrozy z każdym dniem coraz cięższe wzmagają się. Okoliczność ta przywiodła Dyrektoryat, iż odłożył do innej uroczystości zasadzenie drzew wolności, które na dniu 21. Stycznia miało być ułkutecznione.— W *Paryżu* wychodzi teraz 51. pism peryodycznych. Znajduje się w nim 193. księgarzów i 134. drukarzy. Liczbę wszystkich księgarzów we *Francyi* podają do 1292.

Dnia 21. Stycznia.

Uroczystość 21. Stycznia obchodzoną była dnia dzisiejszego słownie do ogłoszonego programu.

Odbieramy z *St. Domingo* wiadomości pod 22. Listopada, a z tym późniejsze 20 dniami po wieździe Generała *Hedonville*. Wyczytujemy z nich, iż osada w największej została spokojności. Rozrzucone o niepodległości pogłółki nie mają żadnego fundamentu. Banderą trykolorową nieprzełatała na moment powiewać w *Kapie* i w całej osadzie. Władze miejscowe ułkuteczniają prawa Rzpłtey. *Touffaint-Louverture* wyraźnie oświadczył, iż całą siłą utrzymywać będzie ich dopełnianie (Klucz gabinetów).— W całym *Paryżu* mówią o nowo narodzonem pół-człowieku-pół-honiu, którego towarzystwo *Lekarzkie* każę wychowywać dla pomnożenia bogactw historyi naturalnej w potworach.

Dnia 22. Stycznia.

Dnia wczorajszego przybył kuryer z *Wiednia* z depeszami, które nie mogą nie być ważnymi w terażniejszych okolicznościach. Dyrektoryat natychmiast złożył sefiją.— Gabinet *Szokolski* pisał do naszego Rządu w okolicznościach poróżnienia które zaszły względem *Ambassadorsa Lamarque*. Zdaie się, iż za przyjacielskim nie których zagranicznych Ministrów w *Paryżu* przełożeniem, ta okoliczność zupełnie zostanie ułożona. *Lamarque* powraca do *Paryża*.— Dziwią się tu nad ostatecznym postanowieniem względem deportowanych 18. *Fructidora*. Wszyscy bez żadnego wyjątku, którzy od daty tego postanowienia za pięć dni staną się prawu pośliznemi, otrzymają paszport udania się sami i bez żadnej strazy na wyspę *Oleron*, gdzie skoro staną, natychmiast sekwestrują ich dobra włożony, zdiętym będzie. Zdaie się rzeczą pewną, iż deportowani w *Caiennie* pozostali, mogą także udać się na wyspę *Oleron*. Sam tylko *Laharpe* i *Dumolard* nie myślą tam pojechać.— Dziennik jeden pół urzędowy zaprzecza umieszczoną w wielu pismach wiadomość, iakoby Ob. *Botto* miał się znajdować w *Wiedniu* z szczerulnym od Rządu *Francuskiego* zleceniem. Obywatel *Botto* (wyraża ten dziennik) którego wysyłał w podróż, znajduje się nieszczęściem w ciężkiej chorobie, i w okrutnych cierpieniach.

List z *Barcelony* pod d. 1. t. m. zawiera co następuje: Nie wiecie iak należy tłumaczyć zbyt rychleoddanie portu *Mahon*, który można było dłużej przeciw *Anglikom* bronić. Niektóre osoby utrzymują, iż to poddanie było skutkiem ukrytego porozumienia, i że pociągnięcie komendanta do Rady wojennej było tylko samą formalnością. Jakożkolwiek jest, Dwór przedsięwziął mocne środki; ażeby *Majorka* niedoświadczyla losu *Minoriki*. Posłał tam Generała pełnego talentów i męstwa, i tym mocniej można na nim polegać, iż mieszkańcy tej wyspy tym więcej są do *Hiszpanij* przywiązani, im bardziej uważano mieszkańców *Minoriki* oziębłymi. Ten Generał znalazł *Majorkę* prawie zupełnie z sposobow obrony ogołoconą; ządał on ażeby z tamąd wyprowadzono dwa regimenty *Szwajcarskie* do załogi należące, a których wierność zdawała mu się być wątpliwą. Te podejrzenia zdają się być tym gruntowniejszemi, iż po oddaniu *Minoriki*, większa połowa iey załogi przeszła dobrowolnie w służbę *Angielską*. *Anglicy* mają dosyć wojska na tej wyspie, i spodziewają się jeszcze więcej tak z *Lisbony* iako i *Gibraltaru*. Z naszej strony mają być zgromadzone 30 batalionów w *Walencyi*, z kąd mają popłynąć do *Kartagony*. Rozmaite tu czynią domysły. Ci którzy zapewniają, iż u dworu znajduje się partya utrzymująca tajemne porozumienie z *Anglikami*, mówią, iż to wojsko ma popłynąć do *Ameryki Hiszpańskiej*, gdzie powstala mocna insurrekcyja, i że zapewne nie doświadczą żadnej od eskadrow *Angielskich* przeszkody. Lecz większe zdaje się być podobieństwo, iż te wojska przeznaczone są do obrony brzegow szrodiemnego morza, gdzie przewodzi banderą nieprzyjacielską, a mianowicie w porcie *Kartagony* który może być co moment napalowanym. Mówią także o założeniu obozu przy *Tarragone*, a drugiego w *Galicyi*.

Na sefiji Rady 500. dnia 17. Ob. *Scherlok* przedłożył potrzebę wspólnej edukacyi, bez czego Republikańskie nie mogą być dla Ojczyzny usposobionemi. To postanowienie będzie się naszym obyczajom sprzeciwiać, i dla tego ie właśnie podaje. Obyczaje zepsutego ludu nieodmieniają się iak tylko przez gwałtowne i nagłe sposoby. Gimnastyczne i wojenne ćwiczenia, przyzwyczajenia naddające siłę, zręczność i szybkość, są w tym projekcie zapomnianemi. Należy usposabiać umysły ku tym wojennym nałogom, lecz nareszcie trzeba ie oszczędzać i pożytecznie kierować. Artykuł wymagający mechanicznego kunsztu ażeby być Obywatelom, jest także zapomniany.

Czyliż pozwolono będzie Oycom familiow stanowić sobie w tej mierze osobne prawa? Wielkość kosztów zdać się powstawać przeciwko systematowi wspólnej edukacji. Lecz porachowanoż źródła *Francji*, i sposoby które po zawarciu pokoju poda iey handel i przemysł? Konstytucja nadać zupełną wolność fundacyom mającym w celu wydoskonalenie nauk i kunsztów. Uczynicież więc edukacją wspólną, przyniewalając wszystkim młodych ludzi od 7. aż do 10. roku, ażeby się udali do szkół pierwiastkowych, ażeby od 19. aż do 21. roku uczyli się robić broń, a niepożufni ażeby opłacali podwojną kontrybucją. Narod winien dla wszystkich dzieci jednakowe starania, i powinien wymagać, ażeby od wszystkich odbieranymi byli. — *Nakazano drukować.*

Dnia 18. Rząd rozkazał rozdać 200 tysięcy liwrow ubogim różnych sekcyow. Ten posilek tym więcej był potrzebny dla zbyt ofrey tego roku pory. Szczęściem od dnia 21. mrozy zaczęły wolnieć. Tegoż dnia pomimo nagłego deflacu, mnostwo ludu było wielkie w świątyni zwycięstwa, gdzie Dyrektorat wykonał przysięgę nienawisci, a Prezydent miał stosowną do okoliczności mowę. W Radzie 500. Obywatel *Leclerc* z Departamentu *Maine i Loire* mianowany został Prezydentem, Sekretarzami zaś *Legendre, Garau, Lesage, Senault, i Pitet.* Prezydentem Rady starszych Ob. *Garat.* — W korespondencji *Egipskiej* wydanej w Londynie znajduje się list *J. C. Buonaparte* do brata swego *Jozefa Buonaparte* z *Alexandrii* pod d. 5. Lipca. Ten list zaczyna się od opisu zdarzeń już wiadomych, iako to o wylądowaniu Francuzow w *Egipcie*, i wzięciu *Alexandrii*, etc: Położymy tu tylko niektóre ciekawsze szczeguly. Dnia 30 Czerwca polirzegliśmy brzegi *Afryki*. Wkrótce znaleźliśmy się na wysokości wysp *Arabskich* o 2. mile od *Alexandrii*. Fregata *Junona* przywiozła nam z tego miasta konsula francuzkiego, który nam powiedział, iż eskadra *Angielska* od 14. liniowych okrętow przechodziła około *Alexandrii*, i udała się potym do *Alexandrii*. *Anglicy* muszą być zapaleni gniewem. Potrzeba być nader szczęśliwym i śmiałym, ażeby się przemykać około tak licznej eskadry z filami nie równie mniejszemi, i konwoiem od 400. statkow. *Mamelukowie* wiedzieli od trzech tygodni o naszym wylądowaniu, i zobaczywszy flotę *Anglikow*, wzięli ją za naszą. Posyłam ci proklamacyą do mieszkańców kraiyowych, i trzy inne do armii. Pierwsza uczyniła przedziwny skutek. *Arabowie* *Beduinowie* nieprzyjaciele *Mamelukow*, i właściwie mówiąc, najoważniejszy rozboynicy, skoro ją tylko przeczytali, natychmiast odesłali nam 30 ienow i ofiarowali się walczyć z nami przeciwko *Mamelukom*. Są to ludzie waleczni, przyzwyczajeni do gorących stepow, i na dzielnych koniach. Mielżkaia z lwami, zoniemi i dziećmi w obozach, które w noc na inne miejsca przenoszą. Są to okropni dzicy ludzie, a jednak lubią złoto i srebro, i ażeby go nabyć, spadają na *Europejczykow*, a dla czego? oto ażeby się zawsze bawić tym rzemiosłem, i swoje w nim dzieci wyćwiczyć. O *Janie Jakubie Rousseau!* czemuż nie mozesz widzieć tych ludzi których nazywasz ludźmi natury, zawstydziłoby cię twoje nad niemi zadziwienie. Bądź zdrow kochany bracie, przypominaj mnie *Julii, Karolinie, i Prawodawcy Lucyanowi.* Z osobliwości tutejszych widziemy kolumnę *Pompeiusza*, obeliski *Kleopatry*, miejsca iey łazienek, wiele ruin, kościół podziemny, katakumby, kilka meczetow i kościołow, lecz nadewszystko charakter i obyczaje mieszkańców. Zimne ich ułożenie jest zadziwiające, nic ich nie porusza; śmierć jest dla nich tym, czym dla *Anglikow* podróż do *Ameryki*. Powierzchozna ich postać jest nakazująca; nasze najsławniejsze postacie są w porównaniu dziecinne, odmiany ich są zadziwiające. Ich fortyfikacye i artyllerya są najsławniejsze. W domach swoich nie znają zamkow, okiennic, zgoła znajdując się w ciemności pierwszych wiekow. Wieleż Mizantropow byłoby nawroconemi, gdyby ich postawiono w posród stepow *Arabii!*

z *Bruzelli* dnia 19. Stycznia.

Przedsięwzięte na pogńębienie buntowników środki iak najlepszy otrzymują skutek. Okolice *Arschot, Hasseli,*

Jodoignes i inne miejsca wystawione na okropne buntowników napaści, zupełnie z nich są oczyszczonemi, a dla zapobieżenia dalszemu kupieniu, porozstawiano mocne w równej odległości oddziały, i postanowiono także komunikacye, za których pomocą łatwo można dostarczyć potrzebnych podług okoliczności posiłkow. General *Jardon* powrócił z swoją kolumną do departamentu *l'Ourte*, gdzie także swoje rozłożył stanowiska. — Przechod zapisanej młodzieży dotąd nieustaje; większa iey część ściga się ku *Strazburgowi*.

z *Hagi* dnia 22. Stycznia.

Dnia dzisiejszego obchodzono tu iest rocznica Rewolucyi dnia 22. Stycznia roku przeszłego, która wprowadziła porządek rzeczy nazwany rządem posłachu, a który nie będąc stołownym do teraźniejszego stanu, nie może być obchodzony iak tylko przez autorow lub stronników tej rewolucyi. Ci mają się dziś zebrać w iednej obergerzy na ucztę, na której znajdować się będzie ex-Dyrektor *Wrede van Langen* i *Wybo Fynje*.

z *Peterzburga* dnia 15. Stycznia.

General-Leutnant *Ussakow* został mianowany Konsyliarzem tajnym i Senatorem 6go departamentu, a aktualny Konsyliarz *Itanu Friesel* Gubernatorem cywilnym Litwy. — Pan *Kolitszew* przeznaczony iest do *Wiednia* w charakterze Ambassadorsa na miejsce Hrabiego *Raffumowskiego*. Pan *Bibikow* mianowany iest posłem do *Drezna*, a *Baron de Malitz* do *Lizbony*.

Imperator kazał się zgromadzić armij od 45. tysięcy ludzi, przeznaczony iak zapewniają, do wspierania swoich sprzymierzeńcow; ma ona zostawać pod najwyższemi rozkazami *Xiążęcia Galiczyń.*

z *Brünn* dnia 30. Stycznia.

O dalszych przedsięwzięciach *Basmana-Oglu* nie wiemy dotąd nic pewnego. Naynowsze listy nasze zamilczają o nim zupełnie. Tyle tylko wzmiankują, iż między nim i *Baszą Belgradzkim* dobre porozumienie iest zachowane, ponieważ wzajemnie się zafilią potrzebami wszelkiego rodzaju.

z *Strazburga* dnia 23. Stycznia.

Zawczora obchodzono tu była z wielką okazałością uroczystość dnia 21. Stycznia. General en chef *Jourdan*, Generalowie *Ernouf, Chateaufeuf Randon, Lamartelliere, Klein, Jordi, Vandamme*, byli na niej przytomni wraz z lwami i statkami. General *Jourdan* miał mowę do wojska na placu zebranego. — Ob. *Rudler* zostaje zawsze na urzędzie Kommissarza rządowego w 4ch nowych departamentach nad-rhńskich.

z *Manheimu* dnia 22. Stycznia.

Arcy-Xiąże *Karol* przybył tu dnia wczorayszego z swojey głównej kwatery. — *Baron de Junkel* i prawujący interessa Imperatora *Rosyjskiego* przy naszym dworze, odebrawszy z *Peterzburga* rozkaz wywiechania z tej stolicy, ma się wkrótce stąd oddalić ze wszystkimi osobami do swojey legacyi należącemi. Nasz minister w *Peterzburgu* opuścił to miasto dnia 26. Grudnia.

Dnia 25. Stycznia.

Donoszą z *Hamburga*, iż minister *Francuzki* *Marragon*, miał już wyjeżdżać z tego miasta, gdy odebrał kuryera od Dyrektoryatu z rozkazem, ażeby się jeszcze pozostął i czynił dalsze nalegania o uwolnienie *Napper-Tandego* i *Blackwel*.

Jakożkolwiek iest, ten interess staie się codziennie dla miasta *Hamburga* przykrejszym. Przybyła nakoniec oczekiwana Dworu *Londyńskiego* odpowiedź, dnia 14. t. m. komunikowano ją Senatowi przez Notę, w której wyrażono, iż *Krol W. Brytanii* potwierdza zupełnie postępowanie swego ministra w *Hamburgu*, i że nie tylko żąda ażeby nie wypuszczono więźniow, ale nawet nastaje o iak najszybsze onych wydanie, dodając, iż odmowienie tego sprowadzi nieprzewidziane na miasto *Hamburg* skutki. — Ta groźba sprawiła wielkie wrażenie; Senat żadnego ieszcze nie uczynił namysłu.

z *Rastad* dnia 23. Stycznia.

Odpowiedź Cesarza Jmci była komunikowana sto-

wnie tylko deputacyi. — Powszechnie zapewniają, iż plan sekularyzacyi posłany do *Paryża* przez Ob. *Robertot* nie został przyjęty od Dyrektoryatu. — Twierdzą, iż wojska *Rosyjskie* otrzymały z *Wiednia* rozkaz zatrzymania się, i rozłożenia się na kwatery zimowych.

Negocjacye tutejsze nigdy nie były mniej czynne iak teraz, poki nie zaydzie decyzya czyli się mają dłużej odprawiać lub nie; kuryer z ostatnią Notą do *Wiednia* posłany, przybył tam dnia 7. i skoro tylko oddał depesze, odebrał rozkaz ażeby był w pogotowiu do powrotu, atoli dotąd ieszcze nie wyjechał, co iest do wielu wnioskow powodem. Jedni utrzymują, iż dwór *Wiedeński* ieszcze się nienamyslił na zerwanie negocjacyow z *Francją*, inni mówią iż obiedwie strony starają się czynić zwłokę aż do wiosny, czasu sposobnego do rozpoczęcia krokow nieprzyjacielskich. — Hrabia *de Leubach* oddał Ministrom *Francuzkim* Notę względem rekwiizycow które *Francuzi* wkładają na mieszkańców prawego brzegu *Renu*.

Dnia 24. Stycznia.

Zdaie się, iż okoliczność przechodu wojsk *Rosyjskich* traktowana będzie między dworem *Wiedeńskim* i Rządem *Francuzkim*. Pierwszy po odebraney Nocie *Francuzkiej* pod dniem 2. t. m. wyprawił natychmiast kuryera do *Peterzburga*. — Mówią, iż Deputowani różnych Xiążąt *Rzeszy* zgodzili się na wysłanie do *Berlina* Deputacyi z prozbą, ażeby *Krol Pruski* wdał się skutecznie w interes sekularyzacyi.

Dnia 26. Stycznia.

Dnia dzisiejszego zgromadziła się Deputacya *Rzeszy*. Na teyże sefii ułożono następujące Conclusum: „Minister pełnomocny Cesarzki iest już uwiadomiony o poprzedniczej Rezolucyi, którą trzy Kollegia *Rzeszy* postanowiły dnia 10. t. m. na doniesienie Deputacyi stołowne do przechodu wojsk *Rosyjskich* przez territorium *Rzeszy*, oraz o odpowiedzi danej Deputacyi pod tymże dniem. Deputacya *Rzeszy* zostala także uwiadomiona o osnowie Rezolucyi Cesarzkiej oddanej 21. t. m. Ministrowi Pełnomocnemu Cesarzkiemu. Sądzi iż w teraźniejszej okoliczności iest rzeczą przyzwolną uwiadomić o tym Ministrowi pełnomocnym Rzpłtey *Francuzkiej*; z tego powodu sądzi potrzebą, ażeby im przelać Notę w następującej osnowie: „Minister pełnomocny Cesarzki odebrał Rezolucyą Cesarza Jmci względem uczynionego mu raportu na żądanie Deputacyi stołowne do przechodu wojsk *Rosyjskich* przez territorium *Rzeszy*; ta rezolucya zawiera w sobie, iż okoliczność do ktorej się ściągają Noty *Francuzka* nie należąc wcale do Deputacyi, a decyzya w tej mierze będąc oddaną *Rzeszy* złączonej pod swoją najwyższą głową, przeto Deputacya winna iest na dalsze oczekiwać wypadki. Z swojey strony Sejm *Rzeszy* postanowił, iż w teyże okoliczności żądane będą instrukcye od Dworow i Stanow; Oświadczone także Deputacyi, iż Sejm nieodebrał ieszcze żadnego doniesienia ani żądania tyżącego się przechodu wojsk *Rosyjskich*. Deputacya iest przekonana, iż Minister pełnomocny *J. C. Mci* połączy się z nią w celu komunikowania tej wiadomości Ministrom pełnomocnym Rzpłtey *Francuzkiej*. — w *Rastad* dnia 26. Stycznia 1799.

z *Limburga* dnia 25. Stycznia.

Forteca *Erenbreitstein* poddała się *Francuzom* przez kapitulacyą. Załoga wyjdzie w dwóch oddziałach z kilkoma dni z forticy i przeniesie się do *Frankfurtu*.

Erenbreitstein przez położenie swoje liczy się między najmocniejszymi w Niemczech twierdzami. Z względu tego ieden tylko *Königstein* i *Hohentwiel* w kraju *Witemberskim* mogą się z nią porównać. *Francuzi* którzy w biegu tej wojny *Mastrycht, Luxemburg, i Mantę* zdobyli, nie mogli tegoż samego z *Erenbreitsteinem* dokazać. Forteca ta nad *Renem* położona, na przeciw *Koblenc* i uścia *Mozelli*, iest kluczem do *Mozelli* i *Renu*, w względach zaś wojennych, niezmiernie ważna dla pułkownych Niemiec. Wzniesiona na pochyłej skale, na którą z wielką ciężkością wstępować można, ma tylko iedną studnią 280. stop głęboką, część fortyfikacyow iest w skale kuta. U dołu iey naprzeciw

Koblentz leży miałeczeko Thal. Położenie tej skały tak jest iedyne na fortecę, iż jeszcze za czasów Juliusza Cezara stał na niej zamek. W drugiej połowie wieku dwunastego Erenbreitstein był dopiero właściwie ufortyfikowanym. W ciągu 30-letniej wojny (1632 roku) podówczas Filip Krzysztof elektor Trewirski oddał tę fortecę wojskom francuskim. i odzyskał ją nazad dopiero przy pokoiu Westfalskim. Od tego czasu nigdy się nie dostała w ręce nieprzyjacielskie. W ciągu wojny terazniejszej była trzy razy blokowana, najprzód dnia 15. Września 1795. zaraz po przejściu przez Ren prawego skrzydła armii Sambry i Mozy pod Neuviwed. Gdy jednak Jourdan w kilka potym tygodni przez Clerfeta do cofnięcia był przymuszony, przednia straż uwolniła ją od oblężenia na dniu 18. Października. — Mocniejszy i dłuższy było powtórne oblężenie w roku 1796. — Z pomiędzy wszystkich fortec nad Renem, które wódzowie Francuzi przy swoim wkroczeniu do Niemiec w tyle zostawili, ieden był tylko Erenbreitstein, którego oblężenie z przyzwotą siłą przedsięwzięte zostało. G. Poncet ścisłał tę twierdzę z korpusem od 7000. ludzi, lecz komendant Sechter najmocniejszy czynił opór. Po cofnięciu się iednak Generała Jourdana od granic Czeskich na dniu 17. Września, Erenbreitstein na nowo został oblężony. W roku 1797. armia Sambry i Mozy pod rozkazami Generała Hoche przeszła na dniu 18. Kwietnia trzeci raz przez Ren pod Neuviwed, i kiedy Hoche z szybkością błyskawicy przedłarł się do Menu, Generał brygady Goullus opasał Erenbreitstein. — Podług niektórych gazet Rossyjskie wojska w państwie Austriackim przeznaczone są na lewe skrzydło dla armii arcyksięcia Karola.

Od granic Szwajcaryi dnia 22. Stycznia.

Dziennik urzędowy Dyrektoryatu Helweckiego ogłosił list z Medyolanu pod 15. t. m. który wyraża: Dnia onegdajszego rozeszła się wiadomość o zaszczytnej bitwie przy Aversa (między Neapolem i Kapuą) gdzie Francuzi odnieśli wielkie zwycięstwo nad Neapolitańczykami, po czym weszli do Neapolu. Dodają, iż przy Aversa Generał Rey został zabitym, a Championnet rannym.

z Rzymu dnia 5. Stycznia.

Dnia wczorajszego wieczorem przybyło tu około 500. jeńców Neapolitańskich, którzy składali część załogi w Gaeta. Jeden okręt Neapolitański naładowany mąką, nie wiedząc o zajęciu tego miasta wszedł dnia 2. do jego portu i od Francuzów zatrzymanym został. — Przybyło tu z Umbry 3. tyłkie wojska Francuskie, które ma się udać do Neapolu. Konsulat ogłosił prawo, które nakazuje postawić komisją obowiązującą rozstrząsnąć przyczyny, dla jakich niektórzy urzędnicy w czasie przeniesienia Rządu do Peruzy, pozostali się w Rzymie. Żaden urzędnik nie będzie się mógł przyswoić miejscu pozostając, jeżeli nieotrzyma od tej komisji zaświadczenia. Wszystkie listy złożonych, przywroczonych, i mianowanych urzędników, powinny być przez konsulat potwierdzone. — Inne Prawo konsultatu stanowi, iż wszyscy Urzędnicy w usługach Rządu i w kancelaryach ministrów będący, którzy nie wyszli z Reprezentantami, są z swoich funkcji złożonemi; oprócz tych którzy okazali ważne przeszkody, i którzy zostali przez zlecenie Rządu.

Dnia 8. Stycznia.

Francuzi przełamali łańcuch Kapui i opanowali to miasto. Nie są jeszcze wiadome szczegóły, które temu towarzyszyły zdarzeniu, a które tu urzędownie ogłoszonym zostało.

Zatrudnia się tu teraz szczególnie zebraniem potrzebnej kaszy pieniędzy, i na ten koniec rozmaite przedsięwzięto środki, między innemi podwyższono opłatę od listów na wszystkich pocztach. Nie mamy dotąd żadnego pewnego raportu względem bitwy, która poprzedziła wzięcie Kapui; zdaje się, że tak z iednej iako z drugiej strony wiele krwi przelano, gdy zwłaszcza Francuzi musieli kilka razy przypuszczać szturm do tej fortecy. Położenie miasta Neapolu znajduje się, jak mówią, w smutnym nader stanie, powstało wśród niego kilka partyów, między którymi przyszło do walki. Championnet wydał odezwę, przez którą wzywa do siebie partyotów Neapolitańskich. — Konsulowie nasi wydali rozkaz, ażeby poczyniono przygotowania do oświecenia kopuły S. Piotra z okoliczności bliskie go wzięcia Neapolu, o czym zdają się żądać Niemiec powątpiewania. Wydali także wyrok nakazujący udać się Sekretarzowi Bafsal do Neapolu z kilku innemi osobami, i wziąć w poleksę to miasto, na imię Rządy Rzymskiej, Bafsal już się wyjechał.

z Florencyi dnia 15. Stycznia.

Dowiadujemy się, iż weylka Neapolitańska która udała się z Liworny do Longone na wyspę Elbę, popłynęła z samą do Palermy. — Generał francuski Miollis przejeżdżał tędy dnia wczorajszego do głównej kwatery Generała Joubert w Reggio.

Mimo zbliżenia się Francuzów w okolice Toskanii największa w niej panuje spokojność, i mieszkańcy nieprzełatają dawać największego swego przywiązania dowodów ku panującemu xiążęciu. Na mocy ostatecznych układów, będzie dla francyi wyliczona summa 500 tysięcy liwrow, oprócz 80. tysięcy talarów, które już odebrał Generał Serrurier w ten czas, gdy się cofnął z Piłtoia. Summy pochodzące z oddanych freber i innych kosztownych sprzętów do likarbu, będą po większej części użyte do wypłacania przyrzeczonych pieniędzy. Dnia 10. t. m. pokazało się przed Liworno kilka wojennych okrętów Angielskich. Dnia 12. wszedł do tego portu ieden statek Angielski i ieden Liguryjski, powracające z Neapolu.

z Medyolanu dnia 14. Stycznia.

Francuzi zajęli także Parmę. Król Sardyński wyjechał stamtąd, i stanął w Bologna na dniu 12. Nie wiadomo jeszcze jak długo tam pozostanie, i dokąd daley się pusi. Wojska jego podzielone są pomiędzy wojska Francuskie, w tym porządku, iż pomiędzy 4 bataliony Francuskie mieści się ieden Piemontski. Przeciw Neapolitańczykom są już także użyte. — Podług listów z Genui 30. latków naładowanych żywnością z nad brzegów Afrykańskich szczęśliwie do Malty zawinąć miało. — Następujące szczegóły o wnieściu Neapolitańczyków do Rzymu, przysły tu do naszej wiadomości. Stojąca nad granicą armia wyruszyła na dniu 24. Listopada w przeciągu 3. dni państwo Rzymskie atakowane było w 5. punktach to jest w Tronto, Riete, Tagliacozzo, St. Germano, i Terracina. — Pierwsza kolumna pod Generałem Michereux składała się z 10.800 ludzi i miała 38. armat, druga pod Generałem St. Philippo z 9000 i 7. armat, trzecia pod Generałem Metsch z 5000 i 7. armat, czwarta pod Generałem Mack z 5000 i 30. armat, piąta pod xiążęciem Salskim z 6000 i 24. armat. Cała więc armia Neapolitańska składała się z 48.800 ludzi, miała 106. armat i 137. wozów ammunicyjnych. W czasie tego ataku armia Francuska składała się tylko z 5. pułbrigad, iednego regimentu strzelców konnych, i 2. kompanij konnej artylleryi którzy ze wszystkich siedm tylko armat i 2. aubic mieli. Do tego dodać jeszcze należy legion Rzymski do 4000 ludzi wynoszący.

Z powodu nadzwyczajnych mrozów terazniejszy zimy, pismo iedne publiczne zebrało następujące obserwacje meteorologiczne. Na dniu 26. Grudnia 1798. stan termometr Reaumur w rozmaitych okolicach był następujący: w Bareuth stopni 25. — w Berlinie 17. — w Frankfurcie nad Menem 14. — w Hamburgu 18. — we Lwowie 22. — w Manheimie 19. — w Monachium 21. — w Paryżu 14. — w Pesti 18. — w Ratysbonie 21. — w Straßburgu 20. — w Stutgardzie 20. — w Wiedniu 18. — W wielu okolicach Niemieckich w ciągu tej zimy ptafwo padało na ziemię, a na gościnach Gallicyjskich, Węgierskich, i Niemieckich znajdowano podróżnych zmarzniętych. Podług zapewnienia wielu obserwatorów mrozy tej zimy są największe w całym tym wieku. Pod Calais tyle naszło lodów, jak w żadnej dawniejszej zimie. W Roku 1399. cały ten kanał morfki był zamrażony, tak dalece, iż z Francyi do Anglii pieszo przejeść można było. W Paryżu życzonoby właśnie tego w tym roku, gdyż tym sposobem 150.000. Francuzów mogłoby bez floty i ratów przejeść najwygodniej do Anglii. — Ren i Dunaj największe rzeki w ciągu tej zimy zamrażły. Mrozy te tak gwałtowne rozciągnęły się aż do Włoch. w Medyolanie dożyły do 15. stopniów. Lody na rzece Po połamały most używany przy Placencji.

Tu w Warszawie ciągle obserwacje JX. Bystrzyckiego Astronoma dostrzegły w ciągu tej zimy największy mroz 25. Grudnia 1798. stopni 25. Teraz zaś w Miesiącu Lutym dnia 2. stopni 20. i puł. Dnia 7. stopni 21. i puł, a dnia dzisiejszego 8. Lutego mroz nie pamiętny stopni 26. i puł podług dwóch termometrów Reaumur dobrze weryfikowanych i wystawionych ku Wsi na pułnoc. Mroz ten przechodzi wszystkie inne dotąd obserwowane, gdyż w roku 1785. dnia 28. Lutego było tylko mrozu stopni 24. i puł, a w roku 1788. dnia 17. Grudnia było stopni 25.

Względem wolności i dobrodziejstw Rządowych uchwalonych Kolonistom zagranicznym, chcącym w tej Prowincyi osiadać.

Chcąc, aby zagraniczni Artysci, Rzemieślnicy i inni Profesyjni ludzie, na których Prusom Południowym zbywa, mieli zachęcenie do osiadania w tej Prowincyi, czyli w miastach Departamentu niżey podpisanej Kamery J. K. Mci, postanowił, iż następujących używać będą wolności dobrodziejstw i wsparcia rządowego.

I. Kolonisci zagraniczni, chcący osiadać w miastach, gdzie na nich najwięcej zbywa, celem prowadzenia swego Rzemiosła, mają mieć Prawo do podobnegoż wsparcia, a to czyli będą osiadać w miastach, średniej lub niższej klasy. — Dobrodziejstwa od Rządu im uchwalone, są: — 1.) Wolne Prawo Obywatelstwa. — 2.) bezpłatny konsens od prowadzenia Rzemiosła lub Prawa mayfrowego. — 3.) trzyletnia bonifikacya Podatku konsumpcyjnego i akcyzy podług następującej taksy: a) od męszczyzny rocznie 3. Talary; — b) kobiety 2. Talary; c) dziećka nie mającego nad lat 12. 1. Taler. — d) młodszy iak lat 12. mającego 12. gr. d. — Ciż Kolonisci winni są iednak za to, akcyzy już wprowadzoną, lub następnie wprowadzić się mającą opłacać równie z innemi miast mieszkańcami. — 4.) Wolność sześciolatnia od opłaty Serwisowej, składek, sroży nocnych, Podatku celem utrzymania narzędzi ogniowych włozonego, i innych nadzwyczajnych, lub osobliwych, mieszczanom właściwych ciężarów etc. etc. — 5.) Uwolnienie od kantonu za siebie i dzieci, które z sobą do kraju przyprowadzą; tudzież za czeladź chłopów rzemieślniczych, domowników i dzieci, wraz z sobą do kraju tego sprowadzone: jeżeli ciż domownicy, czeladź etc. są aktualnie cudzoziemcami. — 6.) Mieć będą nadany sobie wolny od opłaty paszport na wprowadzenie z sobą rzeczy niezakazanych: od których żadne Cło ani akcyza wybierane nie będą. — 7.) Naznaczyć im się bonifikacya kosztów podróży, stosownie do wielości mil od ostatniego miejsca ich przebywania, do miejsca, w którym osiadać mają: po 2. dobre grosze na milę od każdej osoby do samej rodziny należącej. W przypadku, gdyby która z rodziny tu sprowadzających się, miała z sobą wiele mobilijow czyli ruchomości; za uciążliwym w tym mierze do rzędu przełożeniem, osobna podług sprawiedliwości kosztów transportowych nastąpi bonifikacya. — 8.) Komorne roczne z mieszkania przez nich wynajętego, popług sprawiedliwej proporcji będzie im powrocone. — 9.) Gdy idzie o sprowadzenie narzędzi rzemieślniczych, które z trudnością tylko mogłyby być transportowane, iako to n. p. Prassy do materyow i tym podobnych: w tym razie koszt na założenie warsztatów będą nadgodzone: iednak w każdym przypadku osobne za poprzedzającą indagacją powinno być w tym mierze do rzędu uczynione przełożenie.

II. Ci iednak kolonisci, którzy osiadać będą w miastach średniej lub niższej klasy, gdzie na ludziach ich Profesji nie zbywa, nie będą mogli być przypuszczeni do uczestnictwa tych dobrodziejstw rządowych bez żadnego ograniczenia: lecz tylko oprócz — 1.) Prawa Obywatelkiego bez opłaty. — 2.) oprócz konsensu bezpłatnego do prowadzenia rzemiosła i Prawa mayfrowego. — 3.) oprócz bonifikacyi trzyletniej za Cło i akcyzę podług taksy powyższej. — 4.) oraz uchwalenia na trzy lata od wszelkich ciężarów miast; — 5.) Tudzież od kantonu za siebie i synów swoich do kraju sprowadzonych oraz ich, czeladź, chłopów, domowników z ich dziećmi, jeżeli również aktualnie są cudzoziemcami. Oprócz takowych więc dobrodziejstw i wolności, druga klasa kolonistow żadnych innych korzyści mieć nie będzie. Y tylko szczególniejsze talenta oraz inne również zalecające ich okoliczności, stanowią mogą wyjątek od tego pravidła: który nawet na ich żądanie będzie uczynionym.

III. Kolonisci przenoszący się z innych prowincji Pruskich do miast Prusko-Południowych, lub innych miejsc tej prowincji, choćby pierwotkowo rodakami kraju tego lub cudzoziemcami, byli, nie będą iednak mogli być przypuszczeni tylko: — 1.) do Prawa Obywatelkiego, które nadane im będzie bez opłaty. — 2.) do konsensu bezpłatnego na prowadzenie rzemiosła lub Prawa mayfrowego; — 3.) do paszportu bezpłatnego na wolność od akcyzy i Cła od ruchomości ich podług powyższego postanowienia należącej; — 4.) do zwrotu kosztów podróży podług liczby mil i taksy powyższej; Jeżeli iednak ci kolonisci zagraniczni, którzy będąc już osiadłymi w dawnych Prowincjach Pruskich, udają się do Prus Południowych niezupełnie jeszcze w tychże dobrodziejstwach Rządowych tamże podług przepisów i urządzeń im należących uczestniczyć; do użytku takowych przypuszczeni będą za czas, iaki od pierwotkowej ich w Prussach osiadłości, czyli od daty uchwalonych im lat wolności, onym w reszcie należy być. — Wysł więc dawniejszych już w tym mierze zaszczytów urzędów; wiadomia się o tym powtórnie Publiczność, dla ogólnej informacji i zachęcenia. — Dan w Warszawie dnia 9. Stycznia 1799. Roku.

J. K. Mci Prus Południowych Kamera Wojskowo-Ekonomiczna.

W nocy z dnia 9go na 10ty t. m. z Kościoła we wsi Wilkow Powiatu Czerkieskiego, wykradzione zostały następujące rzeczy: Trzy wota srebrne, to jest: iedna nóżka, iedno serce, i iedno wotum kwadratowe; Korona srebrna od obrazu Matki Boskiej; Korona z głowy S. Anioła i Pała Jezusa; oraz kilka innych matych główek srebrnych; Sukienka z materyi iedwabnej na niebiełskim dnie w paki białe i niebiełkie z korunkami, ze statui Matki Boskiej i S. Anny; franki niebiełkie kitaykowe od S. Anny; Od puszki cynowej wieczko tegoż krzeszczu; Sukienka materyalna w kwiaty złote i srebrne bogato wyszywana; Antepedium niebiełkie-kitaykowe od ołtarza S. Antoniego; Antepedium kitaykowe iasno-niebiełkie od S. Anny; Dwa obrusy z ołtarzy płocienne białe. — Tak więc publiczność iako i wszelkie sądowe miejsca zwierzchności wzywa się, aby rzeczy te w przypadku wysledzenia onych przytrzymały, i Ur. Kronikowskiemu Konsyliarzowi Powiatowemu w Łalku przy Warce dali o tym wiadomość. — Dan w Warszawie dnia 12. Stycznia 1799. roku.

J. K. Mci Prus Południowych Woienno-Ekonomiczna.

Kroby sobie życzył wypuścić w dzierżawę wiołkę iakową w bliskosci Warszawy od trzech do roci mil odległą, za roczną kilku tysięcy złotych Polskich summą, aby tylko była w proveniencji nie zawodney, opłacać się mającej dzierżawie, korespondującej, i przyzwotie miała oraz wygodne i obszerne dla poleksora, ile z liczną będącągo familją pomieszkaniem, niech raczy zgłosić się do JP. Wojciechowskiego mieszkającego na Krakówkim przedmieściu w Kamienicy Skalkiego Nro 374, a od niego odbierze informacya o tym, zkim do czynienia wypadać będzie, i że umowa oraz kontrakt dzierżawy po rozpatrzeniu się wfytnacyi dzierżawy przyszłej, iako najprzedej zawarty być może.